

**NAVOIY VILOYATI UCHQUDUQ TUMANIDA 2021-2023 YILLAR
ORALIG'IDA AMALGA OSHIRILGAN TASHABBUSLI BYUDJET
LOYIHALARI TAHLILI**

Aliyeva Sevinch, Madraximov Dilafruz, Umaraliyeva Muxlisa

*Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti “Moliya” fakulteti MMT-81 K
guruh talabalari*

Annotatsiya: *Ushbu tahlil Navoiy viloyatining Uchquduq tumani misolida 2021-2023 yillar oralig'ida amalga oshirilgan tashabbusli byudjet loyihalarini o'rganadi. Tashabbusli byudjet loyihalari mahalliy hokimiyat organlari va fuqarolar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, aholining ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal etish, shuningdek, mahalliy budjet mablag'laridan samarali foydalanish maqsadida amalga oshiriladi. Ushbu tahlil natijasida Uchquduq tumanida tashabbusli byudjet loyihalarini amalga oshirishda erishilgan yutuqlar, mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari aniqlanadi. Tahlil xulosalari mahalliy hokimiyat organlari uchun amaliy ahamiyat kasb etadi va ularning shu yo'nalishdagi faoliyatini yanada yaxshilashga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *tashabbusli byudjet, openbudget.uz, tashabbus, ovoz berish, moderatsiya, ishchi komessiya, g'olib loyihani aniqlash, “Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi”, shartnoma tuzish.*

Bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar, shu jumladan, mahalliy byudjetlar tizimini isloh qilish borasidagi chora-tadbirlar fuqarolarning jamiyatdagi rolini oshirishga, ularning davlat va jamiyat hayotidagi faolligini kuchaytirish hamda mahalliy muammolarni

birgalikda hal etishga qaratilgan. Ushbu maqsadlarga erishish uchun so'nggi yillarda tashabbusli byudjet loyihalarini amalga oshirish amaliyoti keng joriy etilmoqda va quyidagi 1-jadval orqali biz Navoiy viloyati Uchquduq tumani tashabbusli budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar miqdori haqida bilib olishimiz mumkin.

1-jadval

Navoiy viloyati Uchquduq tumani tashabbusli budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar miqdori¹(ming so'mda)

T/r	Ko'rsatkich nomi	2021-yil	2022-yil	2023-yil
1.	Yil boshiga qoldiq	0	1423600.0	1150448.0
2.	Hisobot davrida "Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"ga o'tkazilgan mablag'lar	1835600.0	6832940.0	8392028.0
3.	"Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo'naltirilgan	412000.0	6524940.0	7090000.0
3.1.	<i>Bajarilgan ishlar uchun xisobvaraqlardan moliyalashtirilgan mablag'</i>	342044.0	2831877.0	6445471

¹ <https://openbudget.uz/boards/reports>

3.2.	<i>Hisobvaraqlardagi qoldiq</i>	0	3681137	644529
4.	“Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”da qoldiq mablag‘	1423600.0	307981	1302028

Navoiy viloyati Uchquduq tumanida 2021-2023 yillar oralig‘ida amalga oshirilgan tashabbusli byudjet loyihalari hisobotlarini o‘rganish orqali quyidagi tahlillar keltirilgan. Tashabbusli byudjet loyihasi 2021 yildan boshlanganligi uchun 2021- yil boshidagi qoldiq 0 ming so‘m , Hisobot davrida “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”ga o‘tkazilgan mablag‘lar **1835600.0** ming so‘m, shuningdek “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo‘naltirilgan mablag‘ **412000.0** ming so‘m va yil oxiridagi “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”da qoldiq mablag‘ **1423600.0** ming so‘mni tashkil etgan . 2022 yildagi yil boshidagi qoldiq esa **1423600.0** ming so‘mni tashkil etgan

Hisobot davrida “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”ga o‘tkazilgan mablag‘lar **6832940.0** ming so‘m, shuningdek “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo‘naltirilgan mablag‘ **6524940.0** ming so‘m va yil oxiridagi “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”da qoldiq mablag‘ **307981.0** ming so‘mni tashkil etgan .2023 yildagi yil boshidagi qoldiq esa **1150448.0** ming so‘mni tashkil etgan

Hisobot davrida “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”ga o‘tkazilgan mablag‘lar **8392028.0** ming so‘m, shuningdek “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo‘naltirilgan mablag‘ **7090000.0** ming so‘m, shulardan

Bajarilgan ishlar uchun xisobvaraqlardan moliyalashtirilgan mablag‘ **6445471.0** ming so‘m , Hisobvaraqlardagi qoldiq esa **644529.0** ming

so'm va yil oxiridagi "Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"da qoldiq mablag' **1302028.0** ming so'mni tashkil etgan.

2-jadval

**Navoiy viloyati Uchquduq tumani tashabbusli budjetlashtirish
natijasida amalga oshirilgan tadbirlar²**

T/r	Tadbirlar nomi	Moliyalashtirilgan takliflar soni			Sarflangan mablag' (ming so'mda)		
		2021-yil	2022-yil	2023-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil
Jami		4	10	19	342044.3	5691297.0	6445471.0
1.	Hududiy ichki yo'llar	0	7	4	0	2795914.0	2633650.0
2.	Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash	4	1	8	342044.3	1217788.0	2487902.0
3.	Maktabgacha ta'lim muassasalarini ta'mirlash va jihozlash	0	0	3	0	440100.0	557278.0
4.	Sog'liqni saqlash muassasalarini ta'mirlash va jihozlash	0	0	2	0	0	593752.0
5.	Boshqa ijtimoiy soha muassasalarini ta'mirlash va jihozlash	0	0	2	0	324255	172889
6.	Ichimlik suvi ta'minotini yaxshilash	0	1	0	0	813670	0

² <https://openbudget.uz/boards/reports>

Modern education and development

7.	Ko'cha chiroqlarini o'rnatish tadbirlari	0	1	0	0	99570.0	0
8.	Hududlarni tartibga keltirish (obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirish)	0	0	0	0	0	0
9.	Boshqa tadbirlar	0	0	0	0	0	0

Navoiy viloyati Uchquduq tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan tadbirlarda 2021 yilda Jami 4 takliflarga **342044.3** ming so'm mablag' moliyalashtirilgan

2022-yilda esa bu ko'rsatkich takliflar soni 10 tani moliyalashtirilgan mablag' miqdori **5691297.0** ming so'mni tashkil etgan ,2023 yilda qariyb 2 baravar oshgan ya'ni takliflar soni 19tani ajratilgan mablag' qiymati **6445471.0** ming so'mni tashkil etgan.

2021-yilda asosan Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlashga **342044.3** ming so'm mablag' ajratilgan. 2022 yilda esa Hududiy ichki yo'llarga 7ta loyiha uchun **2795914.0** ming so'm ajratilgan, Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash 1 ta loyihaga **1217788.0** ming so'm ajratilgan va boshqalar.

2023 yilda eng ko'p mablag' ajratilgan soha Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash uchun 8 loyihaga **2487902.0** ming so'm ,hududiy ichki yo'llarga esa **2633650.0** ming so'm ajratilgan.

3-jadval

Navoiy viloyati Uchquduq tumanida Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakllanish manbalari³(ming so'm)

³ <https://openbudget.uz/boards/reports>

Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari		2021-yil	2022-yil	2023-yil
Tuman mahalliy budjeti tasdiqlangan umumiy xarajatlarning 5 foiz qismi miqdorida ajratilgan mabag'lar		0	4163407	3000000
Mahalliy budjetining yil boshiga shakllangan Erkin qoldiq mablag'lari		0	0	0
Tuman mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarning 30 fozi miqdorida ajratiladigan mablag'lar		1835600	1280900	851280
Shu jumladan	Erkin qoldiq mablag'lari	66200	409689	390300
	Daromadlarning hisobot choraklari yakunlari bo'yicha aniqlanadigan prognozdan oshirib bajarilgan qismi	1081400	0	0
	Iqtisod qilingan mablag'lar	0	0	0
Qo'shimcha ajratilgan	PQ-5250ga asosan	0	0	0
	PQ-409ga asosan	0	0	0
	PQ-117ga asosan	0	0	0
Jami ajratiladigan mablag'lar		1835600	7289540	8392028

Navoiy viloyati Uchquduq tumanida Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakllanish manbalari 2021-2023 yil tahlillari .2021 yilda Tuman mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarning 30 fozi miqdorida ajratiladigan mablag'lar **1835600,0** ming so'm ajratilgan . Ushbu ko'rsatkich 2022 -yilda quyidagi natijani qayd etgan **7289540,0** ming so'm ajratilgan .2023 yilda **8392028,0** ming so'mni tashkil etgan.

**Navoiy viloyati Uchquduq tumani tashabbusli budjetlashtirish
natijasida amalga oshirilgan loyihalar tarkibi⁴**

T/r	Tadbirning qisqacha mazmuni (sohasi)	Jami to‘plagan ovozlar soni	Moliyalashtirish uchun ajratilgan mablag‘ miqdori (ming so‘m)
2021-yil			
1.	Ertangi kunegalari uchun	11092	142000.0
2.	18-maktabning isitish tizimini kapital ta‘mirlash	1967	142100.0
3.	Sinf xonalariga kuzatuv kameralarini o‘rnatish	9245	142000.0
4.	Uchquduq tuman XTB ga qarashli 3-sonli ixtisoslashtirilgan davlat umumta‘lim maktabi	71	390000.0
5.	7-maktabni zamonaviy texnika jihozlari bilan ta‘minlash	953	120000.0
6.	7-sonli maktab derazalarini zamonaviy jalyuzilar bilan ta‘minlash	12	100000.0
7.	JAMI :	23340	1036100.0
2022-yil			

⁴ <https://openbudget.uz/boards/reports>

Modern education and development

1.	Xalq ta'lim bo'limiga qarashli muassasalarning Moddiy texnik bazasini mustahkamlash	2777	950000.0
2.	Tumandagi Do'stlik M.F.Y Tog; ko'chasi yo'lini ta'mirlash	530	600000.0
3.	Yo'lchilar OFY yuksalish ko'chasini ichimlik suvi bilan ta'minlash	502	650000.0
4.	Tuman markazidagi Do'stlik M.F.Y Oltintog' ko'chasini ichki yo'llarini ta'mirlash ,asfalt yotqizish	378	281000.0
5.	Yo'lchilar OFY hududidagi ichki yo'llarni ta'mirlash	314	400000.0
6.	Tumandagi Do'stlik M.F.Y M.Avezov ko'chasi yo'lini ta'mirlash	282	250000.0
7.	Tuman Hududidagi ko'chalarga ko'cha yoritish chiroqlari o'rnatish	176	100000.0
8.	Tumandagi Mustaqillik M.F.Y Qizilqum ko'chasi ichki yo'lini ta'mirlash	119	500000.0
9.	Mustaqillik M.F.Y hududidagi tuman markazidagi dehqon bozoriga	95	118940

Modern education and development

	kirish yo'lini ta'mirlash uchun		
10.	Boshqa tadbirlar uchun	5778	2675000.0
2023yil			
1.	Tumandagi "Do'stlik" "M.F.Y ni IIB borish yo'lini ta'mirlash	3135	1300000.0
2.	20-sonli maktabning moddiy texnik bazasini rivojlantirish	2896	1320000.0
3.	Uchquduq tuman 20-maktab sinf xonalari uchun zamonaviy jihozlar bilan ta'minlash hamda moddiy texnik bazasini boyitish	2120	300000.0
4.	Uchquduq tuman 18-umumiy o'rta ta'lim maktabining moddiy texnik bazasini rivojlantirish ,yaroqsiz holga kelgan parta-stullarni yangilash ,kasb-hunarga yo'naltirish	1371	150000.0
5.	Uchquduq tuman 10-sonli umuta'lim maktabi o'quvchilarini kasb-hunarga o'rgatish uchun moddiy texnik bazasini yaxshilash va	1046	150000.0

Modern education and development

	o'quvchilar hunar o'rganish uchun shart sharoit yaratish		
6.	Uchquduq tuman Xalq ta'lim bo'limiga qarashli 5-sonli maktabining moddiy texnik bazasini rivojlantirish uchun 3 dona zamonaviy interaktiv doska bilan ta'minlash	984	90000.0
7.	Uchquduq tuman Xalq ta'lim bo'limiga qarashli 7-sonli maktabining moddiy texnik bazasini rivojlantirish ,maktabga stol-stullar sotib olish uchun	917	120000.0
8.	Uchquduq tuman kasb-hunar maktabi moddiy texnik bazasini yangilash .Informatika fan xonasi uchun kompyuter	2088	50000.0
9.	Mustqailik M.F.Y Qizilqum ko'chasida joylashgan 1-sonli DMTT ni moddiy texnika bazasini rivojlantirish umumiy xonalarini jihozlash	397	100000.0
10.	Boshqa tadbirlar	5485	3510000.0
11.	Jami :	20439	7090000.0

Navoiy viloyati Uchquduq tumanida 2021-yilda amalga oshirilgan jami loyihalar 23340 ovoz yig'ilgan shulardan hammasi onlayn ovoz to'plagan . Misol

uchun 18-maktabning isitish tizimini kapital ta'mirlash uchun 1967 ta ovoz yig'ilgan ushbu loyiha uchun 141200.0 ming so'm ajratilgan .2022 - yilda esa bu ko'rsatkich jami ovozlar soni 10951 tani tashkil etgan.Xalq ta'lim bo'limiga qarashli muassasalarning Moddiy texnik bazasini mustahkamlash uchun jami 2777 ta ovoz yig'ilgan va ushbu loyihaga 950000.0 so'm mablag' ajratilgan.2023 yilda esa jami ovozlar 20439 ta shu jami ovozlar yig'ilgan va loyiha jami qiymati 7090000.0 ming so'mni tashkil etgan . 20-sonli maktabning moddiy texnik bazasini rivojlantirish uchun ushbu loyiha 2896 ta ovoz yig'gan moliyalashtirilgan mablag' miqdori 1320000.0 ming so'm ajratilgan .

Xulosa qilib aytganda, Tashabbusli byudjetlashtirish fuqarolarning takliflarini hisobga olgan holda turli ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal qilish uchun mahalliy byudjet mablag'larining bir qismini taqsimlash va bu mablag'larini sarflash yo'nalishlarini aniqlash bo'yicha ularning bevosita ishtirokida qarorlarni qabul qilishga xizmat qilmoqda.Navoiy viloyati Uchquduq tumani 2021-2023-yillardagi tashabbusli byudjet loyihalarini ko'rib chiqish jarayonida shunday xulosa qilish mumkinki tashabbusli byudjet Uchquduq tumanida yildan yilga o'sib borayotganligi qayd qilingan . Uchquduq tumani faollari fuqarolarni ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda tashabbusli byudjetga o'z takliflarini joylashtirmoqda . Ajratilgan mablag'lar asosiy qismi Hududiy ichki yo'llarni ta'mirlash ,Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash va boshqa loyihalarga ajratilgan.Hisobotlardan ko'rinib turibdiki Navoiy viloyati Uchquduq tumanidagi asosiy muammolar Hududiy ichki yo'llarni asfaltlashtirish , Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash va shu kabi bir qator muammolar bor . Moliyalashtirilgan loyihalar soni ham yildan yilga oshib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ваҳобов АВ, Маликов ТС. Молия. Дарслик/Тошкент Молия институти. Тошкент:“Шарқ. 2010;804.

2. Malikov, T., and Haydarov NH. Byudjet. "O'quv qo'lanma." Toshkent: "Iqtisod-moliya 84 (2008).
3. TS Malikov, O Olimjonov. Moliya. - O 'quv qo 'llanma. Toshkent: Iqtisod-moliya, 2018
4. Malikov T, Haydarov N. Budjet daromadlari va xarajatlari. O'quv qo'lanma, Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA. 2007.
5. Маликов ТС. Хайдаров НХ "Молия: умумдавлат молияси". Ўқув қўлланма. 2009.
6. Malikov TS. Byudjet-soliq siyosati. T.: "Iqtisod-moliya. 2019.
7. Malikov, T. S., & Olimjonov, O. O. (2019). Moliya: Darslik.
8. Malikov T, Haydarov N. Budjet: tizimi, tuzilmasi, jarayoni. O'quv qo'lanma, Toshkent "IQTISOD-MOLIYA. 2008.
9. Ўроқов У. Бюджет маблағларидан самарали фойдаланишни таъминлаш йўллари. Т. 2017
10. У Ўроқов. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишнинг устувор йўналишлари- Science and Education, 2022
11. У Ўроқов, Д Ускенбаева. Ўзбекистонда ташаббусли бюджетни жорий этишнинг ташкилий-ҳуқуқий асослари - Science and Education, 2022
12. Ўроқов У, Иргашев И, Файбуллаев О. Фуқаролар иштирокидаги маҳаллий бюджет. 2022
13. УҮ О'роқов, ЈА Yomg'Irov. Mahalliy byudjetlar barqarorligini ta'minlash masalalari - Central Asian Research Journal for Interdisciplinary ..., 2022
14. Ўроқов УЮ. Маҳаллий бюджетлар шаффофлиги ва очиқлигини таъминлашнинг устувор йўналишлари. Бизнес-Эксперт журнали. 2020;4.
15. Ўроқов У. Файбуллаев О. Ўзбекистон Республикасида бюджет тизими ва жараёни: ўқув қўлланма. Тошкент: Vaktoria press. 2016.
16. Уроков У. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишга оид назарий қарашлар. Республика илмий-амалий конференция. ТМИ 2020.

17. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий барқарорлигини белгиловчи кўрсаткичлар. 2020
18. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромадларини шакллантиришнинг самарали йўллари. 2017
19. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромад базасини кенгайтириш масалалари. Республика ўқув юртлараро конференция тўплами. ТМИ-2009 йил (Vol. 18).
20. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақилигини оширишнинг замонавий муаммолари. Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари тўплами. ТМИ 2022 йил.
21. У Ўроқов.Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақиллигини оширишнинг ҳуқуқий асослари.- Science and Education, 2023
22. G'aybullayev O, O'roqov U. O'zbekiston Respublikasida budjet tizimi va jarayoni. O'quv qo'llanma. T.: Baktriapress. 2016;168.
23. Xaydarov N. Soliqlar va soliqqa tortish masalalari. O'quv qo'llanma. Toshkent: Akademiya. 2007.
24. Хайдаров НХ. Маҳаллий бюджетлар: муаммо ва инновацион ечимлар. Ўзбекистон статистика ахборотномаси” илмий электрон журнали. 2020.
25. Хайдаров Н. Доходы местных бюджетов и пути их укрепления.“Молия” илмий журнали. 2022.
26. Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетларнинг даромад манбалари. халқаро илмий-амалий конференция 2022.
27. Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетлар даромадини барқарорлаштириш йўллари. халқаро илмий-амалий конференция мақолалар тўплами (Vol. 2022).
28. IB Masharipov.Relevance of civil society in the modern world ,attitude and solutions.International Journal of Inclusive and Sustainable Education 2023.